

D • N

25/2 1950

Bakslag för labour

Det engelska valet har såsom många befarat resulterat i en oklar politisk situation. Labour behåller majoriteten, men ytterligt starkt försvagad. Medan i det förra underhuset omkring 400 ledamöter kunde betecknas som socialister av olika schatteringar (varav 390 officiella labourmän), uppgick antalet labourledamöter sent på fredagskvällen — då endast ett tiotal valkretsar ännu var oräknade — till 314. Samtidigt har den konservativa oppositionen växt från 215 (inklusive nationalliberaler) till 290. Det liberala partiet har behållit 8 av 10 platser. Förändringarna inom valmanskåren är i själva verket mindre betydande. De innebär likväl att labour kommit i klar minoritetsställning. Vid 1945 års val hade labour 12 av 25 miljoner röstande, vartill kom ytterligare ett par hundra tusen röster från andra socialistiska eller med socialisterna sympatiserande grupper. Nu har liberaler och konservativa tillsammans över 14,7 miljoner röster mot 13 miljoner på socialistsidan; den kommunistiska siffran har sjunkit till under 100.000 röster.

Att bygga generella och långtgående slutsatser om en förändrad inställning hos det brittiska folket på dessa begränsade förskjutningar är inte befogat. Den pendelsvängning som är ordinär i engelska val och som närmast innebär att de principiellt missnöjda röstar mot regeringen förklarar en del av resultatet. Man lär emellertid inte gå för långt genom att påstå att valutslaget är ett klart avståndstagande från nya socialiseringsaktioner och att i varje fall regeringen inte rimligen kan fortgå på denna väg med en bestämd folkmajoritet i opposition. En schematisk sammanfattning kan måhända gå ut på att folkflertalet med en viss tvekan accepterar vad som redan gjorts på den linjen, men vägrar fullmakt att driva den vidare.

Detta resultat är särskilt anmärkningsvärt med tanke på det relativt höga valdeltagandet. År 1945 röstade 25 miljoner av 33,2 miljoner röstberättigade; år 1950 över 28 miljoner av 34,4 miljoner valmän, dvs. över 80 procent. Då valdeltagandet stiger med den sociala ställningen, tyder årets höga röstsiffror på att även de mindre bemedlade i stor utsträckning gått till valurnorna. Det kan antas att den egentliga arbetarklassen visat större intresse för detta val än för det föregående. Just bland arbetarna måste därför oppositionen mot socialiseringsstendenserna ha växt. I England liksom på andra håll har det klarlagts att den generella socialiseringens linje inte har arbetarna bakom sig; den är snarare populär bland de intellektuella ledarna än inom den stora massan. Det bör tilläggas att 1950 års val även såtillvida är ett klarare uttryck för folkopinionen än det föregående valet som praktiskt taget alla

valkretsar varit omstridda, det stora flertalet av alla de tre historiska partierna.

Den liberala ledningen gav före valet uttryck åt förhoppningar som redan då verkade högspända och i efterhand snarast ter sig groteska. Ur röstsynpunkt har liberalerna visserligen väl hållit ställningen, med över 2,5 miljoner röster mot 2,2 miljoner, men med tanke på att liberalerna nu ställde upp i 472 kretsar (mot 300 1945) och att det totala antalet röstande starkt ökat måste en relativ tillbakagång inte blott i mandat, utan också i folklig anslutning konstateras. Genom majoritetsvalet har liberalernas utsikter försämrats, dels därför

att de får betala sina mandat med långt flera röster än de andra partierna, dels därför att det för många liberalt sinnade synes meningslöst att rösta på partiet; man väljer mellan de stora riktningar som har utsikt till majoritet och regeringsställning.

Det brukar anses att en engelsk regering inte är arbetsduglig med så svag majoritet som den labour nu bevarat. Förklarligt är därför att röster höjts för en ny parlamentsupp-lösning, en andra omgång, som skulle ge ett klarare avgörande. I ett läge då under alla förhållanden de båda huvudriktningarna måste bli nära nog jämnstarka skulle även tanken på en samlingsregering kunna stödjas med goda argument. I England, som format den klassiska parlamentarismen, är emellertid traditionen på denna punkt sannolikt för stark för att kunna brytas annat än i ett ännu svårare krisläge.